

Nagy Zsófia: Fordulópontok a millenium értelmezésében

- Konzulensi értékelés -

Nagy Zsófia nem könnyű témát választott: dolgozata teológiatörténeti áttekintést nyújt a Jelenések könyve 20. fejezetében szereplő ezeréves időszak értelmezéséről a különböző korokban, illetve szerzők által az őskeresztény kortól napjainkig. Egy ilyen téma egyaránt igényel egyháztörténeti, rendszeres teológiai és írásmagyarázati tudást, jártasságot.

A feladatot szépen, igényesen oldotta meg. A címnek megfelelően valóban a fordulópontokat ragadta meg a szóban forgó bibliai szakasz értelmezésében. Jól elkülöníti a premillenista, amillenista és posztmillenista álláspontokat, rámutatva arra, hogy koronként melyik értelmezés dominált, illetve a különböző szerzők felfogása melyik típusba sorolható. Több esetben visszament az eredeti forrásokig, azokból idéz. Nem vész el a sokféle - sokszor a zsidó apokaliptikus irodalomból is merítő, valamint sajátos egyéni elképzeléseket is érvényesítő - értelmezések dzsungelében, hanem érzékelhető, hogy megvan a maga biblikus iránytűje a tájékozódáshoz és az értékeléshez.

Az elismerés mellett a dolgozat gyengeségeiről és hiányosságairól is szólok. Érződik, hogy időnap előtt zárta le a téma feldolgozását, talán a határidő miatt. Ha lett volna ideje, energiája még egyszer átrostálni az anyagot, és pontosítani egyes mondatokat, akkor a kifejtő részében is jobban érvényesült volna a nagy és szerteágazó anyag rendszerezése és azonnali értékelése. Így az a benyomás, mintha a szerző birkózását tükrözné a dolgozat a nagy témával, egészen a befejező összegzésig, ahol azután végül már neki magának is egészen letisztul a kép.

Egyes mondatok javításra, pontosításra szorulnak. Pl. ez a mondat: Jelenések könyvénel „*a tömörség teszi lehetővé, hogy kevés szóval írja le a történelem fontos eseményeit*”. Jelenések könyve nem a profán történelmet, avagy egészében a világtörténelmet jövendőli meg, hanem csakis az üdvtörténet, a megváltási terv megvalósulása szempontjából foglalkozik a történelemmel, annak is azzal a sávjával, ahol ez a speciális történet zajlik.

Helyesbítendő az a megállapítás is, hogy a XVIII. századi Whitby posztmillenista értelmezése lenne egymagában az oka és magyarázata a XVIII és XIX. századi nagy evangélikációs mozgalmaknak. Az ekkor kibontakozó ébredési mozgalmak számos vezéralakja éppen hogy a biblikus premillenista felfogást tette magáévá, és a közeli parúziára való felkészítés ösztönözte törekvéseiket.

Végül egy utolsó észrevétel: A dolgozat - alcíme szerint - azt a célt tűzte ki maga elé, hogy napjainkig tekintsi át a millenium értelmezését. Végül azonban Oscar Culmann-nal véget ér az áttekintés. Jó lett volna utalni még arra, hogy a posztmillenista nézet hogyan él tovább a mai római katolikus teológiában, pl. Teilhard de Chardin spirituális evolúcióról vallott nézeteiben, vagy akár a XVI. Benedek pápa 2008-ban kiadott *Caritas in veritate* kezdetű enciklikájában, ha az 1000 évet nem is említi szó szerint. Továbbá hogyan érvényesül ennek a felfogásnak az a dominanciája az evangelical protestánsok körében is. Tehát a mai keresztény fundamentalizmus római katolikus és protestáns változatában egyaránt posztmillenista szemléletű. Arra is rá lehetett volna még mutatni, hogy a korai kereszténység chiliazmusa viszont, amely testies aranykorszakot vár a millenium beteljesedésétől, miként köszön vissza Jehova tanúi tanaiban.

Végkövetkeztetés lehetett volna a biblikus, pontos írásmagyarázat fontosságára való rámutatás, annak hangsúlyozása, hogy mennyire szükség van ma a biblikus premillenizmus felelevenítésére, hatékony képviselésére a különböző felfogások zűrzavarában, illetve a téves értelmezések dominanciája közepette.

A dolgozat azonban olyan hatalmas anyagokkal küzdött meg, olyan sok, főként angol nyelvű forrásanyagot olvasott át, és azért mégsem vesztette el a fő tájékozási pontokat, hogy a dolgozat minősítése, a felsorolt észrevételek ellenére is jeles.

2010. október 29.

Vankó Zsuzsa